

บทที่ 4

ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

4.1 พื้นฐานที่กำหนดรูปแบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ สถานศึกษาที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอน สืบทอดศาสนาอิสลาม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและความเชื่อแก่สังคม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความนิยมจากชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการทางศาสนา สังคม วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะวิชาศาสนาซึ่งถือเป็นหัวใจในการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิม สถาบันดังกล่าวถือว่าตอบสนองความต้องการได้ดี มีแนวโน้มว่าชาวไทยมุสลิมจะให้ความสำคัญกลับมาศึกษาเอาใจใส่ศาสนาอิสลามอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ที่ได้เข้ามาในสังคมมุสลิมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ทำให้ชาวไทยมุสลิมเกิดความลังเลใจ ตัดสินใจไม่ค่อยถูกว่าจะเลือกทางไหนดี แต่เนื่องจากว่ามุสลิมยึดถือศาสนาเป็นหนทาง ศาสนามีอิทธิพลในทุกๆ ด้าน มีความครอบคลุมวิถีชีวิตแทบทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น จำเป็นที่ชาวไทยมุสลิมจังหวัดนครราชสีมาต้องหันเข้าหาศาสนาอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก สถาบันทางการศึกษาที่ผู้ปกครองเห็นว่าเหมาะสมสำหรับศึกษาอบรมทางศาสนาที่ดีที่สุดก็คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการเรียนการสอนในภาควิทยาศาสตร์ สามัญ และวิชาชีพ และเนื่องจากปัจจุบันและในอนาคตนั้น ความรู้ทางด้านสามัญและอาชีพมีความจำเป็นและสำคัญมากในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้สืบเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และเทคโนโลยีได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพเป็นเป็นอย่างสูง ซึ่งจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังนั้นผู้ปกครองและผู้เรียนจึงพยายามเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่ตอบสนองในสิ่งเหล่านี้ (ไพศิษฐ์ ชีวะกุล, 83-84 : 2532) จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เข้าใจว่าพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบของการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 7 โรงเรียน ปีพุทธศักราช 2551 ได้แก่ โรงเรียนนราวิทย์อิสลาม (อำเภอเมือง), โรงเรียนดารุสสลาม(อำเภอระแงะ), โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(อำเภอขี้เหล็ก), โรงเรียน

สาขานีเยห์(อำเภอเชียง), โรงเรียนนุรุดดีน(อำเภอตากใบ), โรงเรียนตายุลอิสลาม(อำเภอบาเจาะ), และโรงเรียนอัคดีเนียตุลอิสลามียะห์(อำเภอบาเจาะ) และศึกษาจากเอกสาร“หลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546” ซึ่งทางทีมคณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสร่วมกันร่างขึ้นมา โดยมีนายอับดุลเราะห์มาน อับดุลสมัด ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสในสมัยนั้น และอาจารย์สาโรจ จรจิตต์ ศึกษาพิเศษ 7 สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นคณะที่ปรึกษา และจากการศึกษาเอกสาร “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544” พบว่า พื้นฐานเฉพาะที่กำหนดรูปแบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้นสามารถแบ่งออกเป็นข้อๆ ดังนี้

4.1.1 พื้นฐานการศึกษาทางปรัชญา

การที่ประชาชนในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้สภาพทางสังคมของชาวไทยมุสลิมแตกต่างจากสังคมไทยโดยทั่วไป ดังที่ อารงศ์ สุทธศาสตร์ (2525 : 15) กล่าวว่า “ศาสนาอิสลาม มีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนาอื่นอยู่หลายประการ ประการที่สำคัญคือ เป็นศาสนาที่มีบทบาทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติทุกแง่มุม มีคำสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับทั่วไป และในระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับโลกหน้าและโลกนี้อย่างสมบูรณ์ สรุปแล้วแทบจะเรียกได้ว่า ไม่มีพฤติกรรมใดของมนุษย์ที่จะพ้นจากขอบข่ายของศาสนาอิสลาม”

ประชากรจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเกือบทั้งหมด ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด โดยถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา มิใช่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นอกจากนี้ยังถือว่าขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา ก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตด้วย (จังหวัดนราธิวาส, 2532 : 28)

สังคมไทยมุสลิมจังหวัดนราธิวาสมีความเชื่อว่าวิชาศาสนาเป็นหัวใจในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความสงบสุขในโลกนี้และอาคิเราะฮ์ ดังนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการดำเนินการจัดการทางการศึกษาจึงเป็นปรัชญาที่สอดคล้องและวางอยู่บนพื้นฐานตามบทบัญญัติของอิสลาม โดยการนำทฤษฎีหรือทัศนะแนวคิดหรือวิธีการทางปรัชญาให้เข้ากับหลักคำสอนของอิสลามที่มีความเชื่อและจริยธรรมที่สอดคล้องกับสัจชาติญาณของมนุษย์มาใช้ในการศึกษา และเนื่องด้วยเป้าหมายของการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้นคือการผลิตมนุษย์ให้เป็นบ่าวที่ดีและทำการอิบาดะฮ์และรับผิดชอบต่อหน้าที่

เคาะลิฟะฮ์ของพระองค์บนผืนแผ่นดิน ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาจึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการรู้จักพระเจ้าทรงสร้างตลอดจนเข้าใจถึงบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานและ วจนธรรมของท่านศาสดามุหัมมัดและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและสมบูรณ์ และศาสตร์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทุกรอบด้านของชีวิตมนุษย์เพื่อใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างมีความสุข ดังนั้นจะเห็นว่าการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้นจะควบคู่ระหว่างวิชาศาสนากับวิชาสามัญ มาตลอดโดยมิได้มีได้เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เว้นแต่โรงเรียนที่ไม่มีความพร้อมหรือขาดองค์ประกอบในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ถึงอย่างไรก็ตาม ความประสงค์นั้นก็ยังคงต้องการให้ทั้งสองด้านมีความสมดุลกัน(บทสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2551)

4.1.2 พื้นฐานการศึกษาทางสังคมวิทยา

สภาพของสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการกำหนดรูปแบบของการศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลในสองลักษณะ คือ

4.1.2.1 สภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ทั้งหมด 4,475.43 ตารางกิโลเมตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550 : 9) จำนวนประชากรสำรวจ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551 ชาย 356,481 คน หญิง 363,930 คนรวม 719,930 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2552) เศรษฐกิจโดยทั่วไปของจังหวัดนราธิวาสขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ อาชีพหลักคือ การทำสวนยางพารา สวนมะพร้าวและผลไม้ต่างๆ การทำนา การประมงและการเลี้ยงสัตว์ ผลผลิตทางการเกษตรจึงทำรายได้ให้จังหวัดเป็นอันดับหนึ่ง การค้าขายและการบริการ ทำรายได้ให้จังหวัดเป็นอันดับสองรองลงมา(ศูนย์ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส, 2551)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 20,860 ล้านบาท รายได้เฉลี่ย 31,373 บาท/คน/ปี เป็นลำดับที่ 13 ของภาค (เรียงขัย ต้นสกุล: วิทยาเศรษฐศาสตร์การเมือง 3 จังหวัดภาคใต้, 2551) ฐานะทางด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่เป็นชาวไทยมุสลิมมีผลต่อการเข้ารับการศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในปัจจุบันอาชีพการบริการเริ่มเข้ามามีความสำคัญมากขึ้นแทนอาชีพการเกษตร บ้างก็นิยมเข้าไปประกอบอาชีพรับจ้างในประเทศมาเลเซีย เมื่อเฉลี่ยรายได้แล้วมากกว่าการทำอาชีพการเกษตรกรรม ดังนั้นการให้สิทธิแก่เด็กยากจนเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ด้อยโอกาส โดยให้ความช่วยเหลือในเรื่องทุนการศึกษาหรืออุปกรณ์การเรียน จึงเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปกครองของเด็กส่งเข้ามาเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

มากยิ่งขึ้น (บทสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2551)

4.1.2.2 สภาพวัฒนธรรมของสังคม

ประชากรจังหวัดนราธิวาส นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 82 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 17 นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 1 ในปี พ.ศ.2546 จากการสำรวจของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาสมีมัสยิด 573 แห่ง วัด 65 แห่ง และโบสถ์คริสต์ 4 แห่ง ประชาชนใช้ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่า “ภาษามลายูพื้นเมือง” ในชีวิตประจำวัน คล้ายคลึงกับภาษามลายูในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย (ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจังหวัดนราธิวาส, 2551) และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนหลายกลุ่มหลายชาติพันธุ์ มีลักษณะสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ชาวไทยมุสลิมจังหวัดนราธิวาสจะเรียนสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อในสังคมของเขาก่อนแล้วจึงเริ่มเรียนสังคมที่แตกต่างไปจากเขา ในปัจจุบันชาวไทยมุสลิมจังหวัดนราธิวาสจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำเป็นและต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพราะสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก การเรียนศาสนาอิสลามจำเป็นต้องเข้าใจภาษาอาหรับเพราะการที่จะเข้าใจแก่นแท้ของอิสลามอย่างลึกซึ้งที่สุดนั้น ต้องเข้าใจภาษาอาหรับ ภาษาอาหรับจึงเป็นภาษาที่ต้องควบคู่กับการศึกษาศาสนาอิสลาม สำหรับภาษามลายูเป็นภาษาแม่ มีความผูกพันกับชีวิตมาตั้งแต่ที่จำความได้ ได้เรียนรู้จากผู้ให้กำเนิด และผู้รู้ในสังคมด้วยภาษามลายูจึงเป็นภาษาที่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของชาวไทยมุสลิมจังหวัดนราธิวาสมาช้านาน ดังนั้นลักษณะสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของชาวไทยมุสลิมจังหวัดนราธิวาสมีส่วนสำคัญต่อการเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก ดังนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นทางเลือกทางการศึกษาที่สำคัญของสังคมมุสลิมในพื้นที่ ผู้ปกครองจำนวนมากที่ส่งลูกหลานเข้าสู่สถาบันการศึกษาประเภทนี้ เพื่อหวังให้ลูกหลานมุสลิมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ คำว่า “คุณภาพ” ในความเข้าใจของสังคมมุสลิมมิได้หมายถึงบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่ง มิได้หมายถึงการมีงานทำที่มั่นคง และมีได้หมายถึงเพียงแต่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในโลกนี้เพียงเท่านั้น แต่หมายถึงการมีชีวิตที่ดีทั้งโลกนี้และอาคิเราะฮ์ ผู้ปกครองบางคนหวังที่จะให้ลูกหลานเรียนวิชาสามัญในระดับอุดมศึกษา จึงมีการสร้างพื้นฐานของความรู้ด้านศาสนาอิสลาม และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยให้ลูกหลานเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้ลูกหลานของตนมีความเข้าใจในศาสนาอิสลามพอที่จะปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องก่อนที่จะไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งอาจจะห่างไกลจากครอบครัว ห่างไกลจากการดูแลและว่ากล่าวตักเตือนเมื่อปฏิบัติในสิ่งที่ผิดในหลักศาสนาอิสลาม ไม่รู้ว่าสังคมที่ลูกหลานที่จะไปอาศัย

อยู่นั้นมีสภาพเป็นอย่างไร ในทัศนะของผู้ปกครองแล้วการปลูกฝังและให้ความรู้ทางด้านศาสนาอิสลามนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด ที่จะคอยย้ำเตือนจิตใจให้อยู่ในกรอบของศาสนาอิสลาม เมื่อลูกหลานจบการศึกษาแล้วก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านสามัญเฉพาะทางและมีความรู้ด้านศาสนาอิสลามที่เป็นพื้นฐานที่คอยป้องกันตนเองมิให้ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม และเมื่อผู้ปกครองอยู่ในภาวะของผู้ใกล้เสียชีวิต ลูกหลานก็สามารถที่จะอ่านอัลกุรอานให้ฟังก่อนสิ้นใจ และมีการดูแลเอาใจให้กับผู้ปกครองหลังจากที่สิ้นไปแล้ว เพียงเท่านั้นก็เป็นที่สุดแห่งความปรารถนาของผู้ปกครองประการนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ผู้ปกครองชาวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาสส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (บทสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2551)

4.1.2.3 พื้นฐานทางการศึกษาและประสบการณ์ของผู้วางแผนการศึกษา

พื้นฐานทางการศึกษาและประสบการณ์ของผู้วางแผนการศึกษาจะปรุงแต่งความคิดทางการจัดการศึกษา ผู้วางแผนการศึกษางานท่านมีประสบการณ์มากในสังคมของตน บางท่านจบการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่ตนยอมรับนับถือว่ามีคุณภาพดีกว่าหน้าโดยเฉพาะทางวิชาการ ประเทศที่ตนศึกษานั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด และการวางแผนการศึกษา เพราะคิดว่าควรเอาเป็นแบบอย่าง หลังจากนั้นจึงร่างแผนการศึกษาในสถาบันของตน ในอดีตประสบการณ์ทางสังคมของผู้วางแผนการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง เพราะ ผู้วางแผนการศึกษานั้นจบการศึกษาจากกลุ่มประเทศอาหรับ การจัดการศึกษาจึงได้รับอิทธิพลจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางเกือบทั้งหมด อาทิ เน้นวิชาศาสนามากกว่าวิชาสามัญ โดยให้น้ำหนักของวิชาศาสนามากกว่าวิชาสามัญ หรือบางโรงเรียนไม่มีการสอนวิชาสามัญ ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อวิชาชีพเท่าที่ควร มีการส่งเสริมให้ผู้ที่จบการเรียนไปศึกษาต่อในประเทศแถบตะวันออกกลาง ประกอบกับประเทศมุสลิมในแถบตะวันออกกลางได้ให้ทุนและส่งเสริมการศึกษา และการศึกษานั้นส่วนมากจะศึกษาทางด้านวิชาศาสนามากที่สุด แต่ในปัจจุบันมีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหรือผู้วางแผนทางการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านสามัญแต่มีพื้นฐานของวิชาศาสนาอยู่แล้วหรือจบทางวิชาศาสนาแต่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในสาขาการบริหารการศึกษา เป็นต้น การวางแผนทางการศึกษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น สร้างความสมดุลระหว่างวิชาการศาสนากับสามัญ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาในรูปแบบบูรณาการระหว่างวิชาศาสนากับสามัญ ให้ความสำคัญต่อวิชาชีพ เปิดกว้างการแนะแนวทางการศึกษา ส่งเสริมและ

สนับสนุนแก่ผู้ที่จบ การเรียนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีตามถนัดของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น สายศาสนาหรือสามัญก็ตาม เช่น อิสลามศึกษา ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ นิติศาสตร์ นิติศาสตร์อิสลาม แพทย์ศาสตร์ เป็นต้น (บทสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2551)

4.2 เป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด นราธิวาส

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร “หลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักสูตร อิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546” ซึ่งทางที่มคณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน จังหวัดนราธิวาสร่วมกันร่างขึ้นมา โดยมีนายอับดุลเราะห์มาน อับดุลสมัด ประธานคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสในสมัยนั้น และอาจารย์สาโรจ จรจิตต์ ศึกษาพิเศษ 7 สำนักผู้ตรวจ ราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นคณะที่ปรึกษา และศึกษาเอกสาร “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544” และศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส(2551)ผลจากการวิจัยพบว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษาของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสมี ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความศรัทธาต่อเอกองค์อัลลอฮ์และเราะฮ์ลุล ปฏิบัติตามหลักคำ สอนของศาสนาอิสลามตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหา ต่างๆ โดยปราศจากความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในกลุ่มสาระศาสนา กลุ่มสาระ สังคม วัฒนธรรมและจริยธรรม กลุ่มสาระภาษา กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระศิลปะ และกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความ ซื่อสัตย์สุจริต อุดม และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 5) เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์ อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข

- 6) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักการอิสลาม
- 7) เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจ ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 8) เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 9) เพื่อให้ผู้เรียนรักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

4.3 การจำแนกศาสตร์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร “หลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546” ซึ่งทางที่มคณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสร่วมกันร่างขึ้นมา โดยมีนายอับดุลเราะห์มาน อับดุลสมัด ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสในสมัยนั้น และอาจารย์สาโรจ จรจิตต์ คีษานีเทศก์ 7 สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นคณะที่ปรึกษา และจากการศึกษาเอกสาร “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544” และศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส(2551)อีกเช่นกัน ผลจากการวิจัยพบว่าการจำแนกศาสตร์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ศาสตร์ที่เกี่ยวกับทางธรรม คือ ศาสตร์ที่มีความจำเป็นสำหรับทุกคน ได้แก่ วิชาอัลกุรอาน อัลหะดีษ เตาฮีด และฟิถฮ์ เป็นต้น
- 2) ศาสตร์ที่เกี่ยวกับทางโลก คือ ศาสตร์ที่มีความจำเป็นสำหรับบางคน ได้แก่ วิชาทางด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา และศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น

4.4 หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส

หลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ซึ่งทางที่มคณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสร่วมกันร่างขึ้นมา โดยมีนายอับดุลเราะห์มาน อับดุลสมัด ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสในสมัยนั้น และอาจารย์สาโรจ จรจิตต์ คีษานีเทศก์ 7 สำนักผู้ตรวจราชการ

กระทรวงศึกษาธิการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นคณะที่ปรึกษา ได้แบ่งหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมาออกเป็น 2 หลักสูตร ดังนี้

4.4.1 หลักสูตรอิสลามศึกษา

มีหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันที่แบ่งออกเป็นสองหลักสูตร คือ

- 1) หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(อิบตีดาอียะฮฺ)และหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมตอนปลาย(ซานาอียะฮฺ)พุทธศักราช 2535
- 2) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น(อิบตีดาอียะฮฺ)อิสลามศึกษาตอนกลาง(มุดะวัซซียะฮฺ)พุทธศักราช 2540 และอิสลามศึกษาตอนปลาย(ซานาอียะฮฺ)พุทธศักราช 2523

จากการติดตามและรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะครูศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปรากฏว่า หลักสูตรทั้งสองไม่เอื้อในการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ กล่าวคือ หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 มีเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาเทียบเท่ากับระดับอิสลามศึกษาตอนต้นเท่านั้น ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ซานาอียะฮฺ)พุทธศักราช 2535 นั้น มีเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาเทียบเท่ากับระดับอิสลามศึกษาตอนกลางเท่านั้น ยังขาดเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาตอนปลาย ซึ่งตามข้อเท็จจริงเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 นั้น ควรจะเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง และเนื้อหาในหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ซานาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2535 นั้น ควรจะเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ส่วนหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง(มุดะวัซซียะฮฺ) พุทธศักราช 2540 และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ซานาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2523 นั้น ปรากฏว่า ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

นอกจากนี้ ทั้งสามหลักสูตรได้กำหนดเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่สามารถจะยืดหยุ่นได้ จึงเป็นปัญหาสำหรับการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ประกาศใช้แล้ว ปรากฏว่าหลักสูตรดังกล่าวมีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ ฉะนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับปรุงทั้งหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(อิบตีดาอียะฮฺ)และหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ซานาอียะฮฺ)พุทธศักราช 2535 และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง(มุดะวัซซียะฮฺ)พุทธศักราช 2523

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างสรรค์ความรู้อันเกิด จากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อกูลให้บุคคลเกิดจากการเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข

นอกจากนั้น มาตรา 24 แห่งราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้ กำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความ ถนัดของผู้เรียน
- 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุก วิชา
- 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้รวมทั้งสามารถ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจาก สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลาสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4.4.1.1 หลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาต่อการจัดการศึกษาอิสลาม

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามมีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่ คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งให้มุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยสังคมมีส่วนร่วม
- 2) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
- 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ (คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา : 2546)

4.4.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา

- 1) กลุ่มศาสนา ได้แก่
 - 1.1) อัล-กุรอาน / หลักการอ่านอัล-กุรอาน(ตัจญวีด)
 - 1.2) อรรถาธิบายอัล-กุรอาน(ตัฟซีร์)/หลักพิจารณาอัล-กุรอาน (อุลุม-อัลกุรอาน)
 - 1.3) วจนธรรม(อัล-หะดีษ) / หลักพิจารณาอัล-หะดีษ(อุลุม-อัลหะดีษ)
 - 1.4) หลักการศรัทธา(อัล-อะเกะดีละฮ์)
 - 1.5) ศาสนบัญญัติ(อัล-ฟิถฮ์) / หลักพิจารณาศาสนบัญญัติ (อุลุม-อัลฟิถฮ์)
- 2) กลุ่มสังคมและจริยธรรม ได้แก่
 - 2.1) ประวัติศาสตร์อิสลาม(อัล-ตารีค)
 - 2.2) จริยธรรม(อัล-อักลาค)
- 3) กลุ่มภาษา ได้แก่
 - 3.1) ภาษาอาหรับ
 - 3.1.1) นะหฺฮุ
 - 3.1.2) คีอฺรฺฟ
 - 3.1.3) อีนชะฮฺ(เรียงความ)

3.1.4) มุฏอลอะอะฮฺ(การอ่าน)

3.2) ภาษามลายู

3.2.1) การอ่าน(Bajaan)

3.2.2) การเขียน(Tulisan)

3.2.3) เรียงความ(Karangan)

4) กลุ่มสาระเพิ่มเติม

4.1) อัล-อิซกัร

4.2) ฟีกฮุมกอรีน

4.3) คาริอ์อ์ตัก์เรียะฮฺ

4.4) อัล-ฟะรออิฎ

4.5) อັษษะกอพะฮฺ

4.6) อัล-อะด็อบ

4.7) อัลบะลาเฆาะฮฺ

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มที่ไว้ เฉพาะส่วนที่จำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนอง ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ส่วนสาระเพิ่มเติม ทางโรงเรียนจะ กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระหรือแต่ละช่วงชั้นเพื่อให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียน แต่ละคน (คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2546)

4.4.1.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับ กิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของ กิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียน ได้แก่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชน ของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประ โยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษา จะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่ที่เป็นครูแนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเอง

2) กิจกรรมนักเรียน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2546)

4.4.1.4 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษอิสลามศึกษา เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 6 (อิบติคาอียะฮฺ) อิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 3 (มดาว์ซซึฎเาะฮฺ) อิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 3 (ซานะวียะฮฺ)

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้น ตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาและเพิ่มเติมได้ (คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส : 2546)

4.4.2 หลักสูตรสามัญ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือเป็นหลักสูตร แกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคม โลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่งเพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่างๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนเองในการพัฒนาตนเอง และสังคม(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

4.4.2.1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบาย การจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
- 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

4.4.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้

หลักสูตรสามัญการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงาน อาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,

2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

4.4.2.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถและความถนัดของตนเองตามศักยภาพเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเยาวชนที่มีคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาค่านิยมและจิตสำนึกเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มีการกำหนดรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่เหมาะสม โดยได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใน 2 ลักษณะคือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกันของผู้เรียน เพื่อให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในทางพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลต่างๆ ในสังคม ครูผู้สอนทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในด้านการดำเนินชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

2.1) กิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคม เช่น กิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2) กิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนซึ่งไม่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลามหรือค่านิยมของชุมชนและสังคมที่อิสลามยอมรับ

2.3) กิจกรรมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสจากเอกสารหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์คณะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า : **หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้ :**

1) ความรู้ที่เกี่ยวกับการทำความเข้าใจกับศาสนาอิสลาม ได้แก่ วิชาอรรถาธิบายอัล-กุรอาน(ตฟซีร์) วิชาวจนธรรม(อัล-หะดีษ) วิชาหลักการศรัทธา(อัล-อะกีดะฮฺ) และวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม(อัล-ตารีค)

2) ความรู้ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ ได้แก่ วิชาหลักการอ่านอัล-กุรอาน (ตัจญวีด) และวิชาศาสนบัญญัติ(อัล-ฟิฮย)

3) ความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ วิชาจริยธรรม(อัล-อักลาค) วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และวิชาประวัติศาสตร์

4) ความรู้ที่เสริมสร้างความสมบูรณ์และอำนวยความสะดวกให้แก่ชีวิต ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา วิชาศิลปะ และวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

5) ความรู้ที่เกี่ยวกับภาษาและหลักการใช้ภาษา ได้แก่ ภาษามลายู ภาษาอาหรับ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

6) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถและความถนัดของตนเองตามศักยภาพ โดยเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม